

Grootse ambities... maken sterke(re) mensen

Cathy Berx
gouverneur van de
provincie Antwerpen

10 oktober 2008

PROVINCIE
ANTWERPEN

Grootse ambities...
maken
sterke(re) mensen

Rede door Cathy Berx
voor de provincieraad van
Antwerpen, 10 oktober 2008

I Inspirerende projecten

A composite image featuring two portraits of a man. On the left is a large, faded, sepia-toned portrait of a man with a full beard and mustache, wearing a dark cap. On the right is a smaller, sharper, sepia-toned portrait of the same man in a military uniform, wearing a peaked cap with a crest and a dark jacket with buttons. The background is a light, textured surface.

6

Adrien de Gerlache en de Belgica
© E&M Productions
www.belgica-dereplica.be

Basisschool 'Windekind' in Vorselaar
www.bs-windekind.be

Sabbatiniproject
www.desingel.be

De Belgica

15

Dames en heren,

16 augustus 1897, Antwerpen ...

Een jonge Vlaming begint aan een onderneming die de wetenschappelijke wereld eerder had verwacht van grote maritieme naties als Groot-Britannië of Noorwegen. Adrien de Gerlache vertrekt met zijn Belgica en een internationale bemanning op ontdekkingsreis naar Antarctica ...

Zijn odyssee wordt een mijlpaal in de menselijke geschiedenis.

110 jaar later hebben de bezielers van het opleidingscentrum 'De Steenschuit' in Boom een droom:

- de Belgica herbouwen;
- op de meest duurzame wijze: met weinig hout, maar des te meer hernieuwbare energie;
- met medewerkers die niet, nog niet of niet meer aan de slag kunnen op de reguliere arbeidsmarkt.

16 Het Belgica-project is geboren.

De inzet:

- van de nieuwe Belgica het meest prestigieuze maritieme monument in België maken;
- een nieuw elan geven aan de Rupelstreek – met haar sterke traditie in scheepsbouw én steenbakkerij –;
- opleiding en werk geven aan zogenaamde kansengroepen;
- wereldwijd een klimaatboodschap brengen;
- en een al te vaak vergeten Vlaamse held met open blik eren.

De belangrijkste hefboomen:

- lef;
- overtuigingskracht;
- ambitie;
- een sterke synergie tussen publieke en private partners;
- regio-overschrijdende samenwerking met Nederland, Groot-Brittannië en Wallonië;
- niet-aflatende inzet;
- én de vrijwillige steun van seniormanagers: gepensioneerde ondernemers met zin in meer!

Omdat klagen bij de overheid een weinig effectieve strategie bleek om hun ideaal te realiseren - ertoe bijdragen dat gezinnen én kinderen in een crisissituatie zichzelf een nieuwe toekomst geven én daar consequent naar blijven handelen - gooide het Antwerpse centrum voor integrale gezinszorg 'BZN De Stobbe'¹ het roer helemaal om. Niet de slachtoffercultuur, niet de gebreken van mensen of het uitvergroten van hun problemen kregen nog langer de nadruk, maar wel een aantal vaak confronterende verantwoordelijkheidsvragen werden de uitgangspunten van een echte 'empowerment-gedreven' hulpverlening: "Wat kan ik? Wat is mijn droom en hoe kan ik die verwezenlijken of toch al een eind weg in die richting geraken? Wat moeten mijn gezin en ik daar dag in dag uit voor doen? En, hoe kan ik een geweldloze, veilige en stimulerende thuis creëren voor mijn kinderen?"

¹ BZN De Stobbe (Julius De Geysterstraat 57, 2020 Antwerpen) werd opgericht door de Bond Zonder Naam en is erkend door de Vlaamse regering. In 2007 kwam BZN de Stobbe in het nieuws toen zij de Vlaamse overheid en de minister van Welzijn en justitie dagvaardde om aan te klagen dat er geen aangepaste hulpverlening (meer) was voor de elfjarige Nicolas en voor de meer dan 1000 kinderen op wachtlijsten in Antwerpen.

18 Ook de mensen van 'BZN De Stobbe' hebben een droom:

- een sterke vuist maken tegen geweld... zeker tegen geweld op kinderen;
- kinderen veiligheid, rust en zekerheid bieden;
- gezinnen zichzelf – met versterkende hulp – laten heropbouwen;
- zorg, hulp en begeleiding bieden, die niet afhankelijk, maar sterker maakt;
- zelf verantwoordelijkheid opnemen en mensen weer het lot in eigen handen laten nemen door hen aan te spreken op hún verantwoordelijkheid;
- samen met alle relevante partners echte resultaten boeken en daarmee de overheid overtuigen;
- de hele samenleving overtuigen van het belang van sterke, verantwoordelijke en duurzame gezinnen;
- van Antwerpen een plek maken waar het psychisch lijdende kind even snel en goed wordt geholpen als het fysiek lijdende kind.

Dat is het verstandige en juiste antwoord dat BZN De Stobbe formuleert op de striemende aanklacht tegen de slachtoffercultuur en afhankelijk makende hulpverlening die de Britse psychiater Theodore Dalrymple ontwikkelt in 'Leven aan de onderkant, het systeem dat de onderklasse

instandhoudt². Wat geldt voor gezinnen in crisis, is bovendien een levenswijsheid voor de hele samenleving!

19

² Aan de basis van 'Leven aan de onderkant. Het systeem dat de onderklasse instandhoudt' ligt een jarenlange praktijkervaring van de auteur als psychiater in een Britse achterstandswijk. Hij beschrijft een harde en uitzichtloze wereld van gewelddadige mannen, mishandelde vrouwen en aan zichzelf overgelaten kinderen. Het meest funeste idee, aldus Dalrymple, is dat mensen niet in staat zijn om hun lot in eigen handen te nemen. Dit is volgens hem een directe consequentie van de sociale wetenschappen die, door het gedrag van mensen te verklaren uit omstandigheden buiten hun wil, de menselijke vrijheid en verantwoordelijkheid hebben weggeredeneerd: mensen plegen geen misdrijven, gebruiken geen drugs ... omdat ze daarvoor kiezen, maar omdat ze slachtoffer zijn van een onrechtvaardige maatschappij, omdat ze psychische of biologische gebreken vertonen, verkeerde vrienden hebben enz. Dit heeft er volgens Dalrymple toe geleid dat mensen zichzelf inderdaad gaan ervaren als onmachtig om hun eigen gedrag te beïnvloeden. Zij beschouwen zichzelf als willoze slachtoffers die door anderen, dé samenleving en structuren gered moeten worden. Veel welzijnswerkers houden die overtuiging – vaak met de beste bedoelingen, maar funeste gevolgen – in stand. Kortom, Dalrymple maakt glashelder dat de onderklasse de gevangene is geworden van het morele en culturele relativisme van de afgelopen 50 jaar. Door de bewoners van de achterbuurten voor te houden dat hun wereld even goed is als elke andere wereld – dat hun gedrag niet slechter is dan het gedrag van anderen, dat lage cultuur niet minder, maar alleen anders is dan hoge cultuur, dat het niet echt nodig is om goed te leren lezen of schrijven – worden zij definitief opgesloten in de achterbuurt. Door te spreken van een 'vicieuze cirkel van armoede' doet men het voorkomen alsof het onmogelijk is om je te bevrijden van armoede ... Het boek is geen poging om het zogenaamde 'individuele schuldmodel' empirisch te onderbouwen. Het is een beklievende oproep om ook oog te hebben voor de eigen rol in ellende en problemen. Dat inzicht is de eerste stap naar een succesvolle vlucht uit armoede, schulden, geweld, kinder- en vrouwenmishandeling, druggebruik en andere vormen van criminaliteit. Het is vooral scherp voor intellectuelen. Immers het morele relativisme dat zware samenlevingsschade aanricht, wordt verdedigd door intellectuelen die er niet over denken om het ook op zichzelf en hun eigen kinderen toe te passen. Zelf weten ze heel goed dat drugs schadelijk zijn, criminaliteit je een ellendig leven bezorgt en dat goed onderwijs inspanningen vergt en de kwaliteit van je leven aanzienlijk kan verbeteren. Uitgerekend aan mensen die de grootste kans lopen met drugs en criminaliteit in aanraking te komen en die minder gebruik dreigen te maken van de geboden onderwijskansen, onthouden ze hun praktische wijsheid. Voor die cynische hypocrisie opent Dalrymple haarscherp de ogen.

20 Windekind

“Verwondering en ontdekkingsgerichtheid voor natuurkundige fenomenen en technische realisaties zijn voor de kinderen van de gemengde lagere oefenschool Windekind in Vorselaar bijna dagelijkse kost. Onze leerkrachten vinden het belangrijk om aandacht te besteden aan de vaardigheden en talenten van al onze schoolkinderen”, aldus directeur Els Van Winckel. Windekind is één van de tien Kempense basisscholen die samen met de twee departementen van de Katholieke Hogeschool Kempen sinds 2005 actief deel uitmaakt van de Proeftuin voor Onderwijsvernieuwing ‘Techniek = Overall’ van Resoc Kempen³. Op 4 juni kreeg Windekind de Koningin Paolaprijs binnen het thema ‘Natuurwetenschappen, Wiskunde en Technologie: een sleutel voor onze toekomst’.

³ 23 oktober 2008, Turnhout : netwerkdag rond techniek en talentontwikkeling in het onderwijs, met voorstelling van de proeftuin ‘Techniek = Overall’ (www.resockempen.be)

De inzet:

- technologie, techniek en ICT met kennis van zaken én kwaliteitsvol overbrengen op kinderen;
- de blik van kinderen en ouders verruimen;
- 'leren door denken' afwisselen met 'leren door doen';
- inzetten op de ontwikkeling van intellectuele vaardigheden, technologisch denken én praktische vaardigheden;
- de ICT-competenties van de kinderen verhogen...

De hefboomen:

- een gemotiveerd, hecht en overtuigd schoolteam;
- het sterke engagement van alle ouders;
- een sterk netwerk binnen Resoc Kempen en samenwerking met het hoger onderwijs.

22 **Het Sabbattini-project in deSingel**

In de creatieve omgeving van kunstcampus deSingel, waar de Hogeschool Antwerpen hoger kunstonderwijs aanbiedt en waar deSingel een uitgelezen selectie van internationale podiumkunsten- en muziekproducties presenteert, worden jaarlijks een dertigtal jonge werkzoekenden intensief ondergedompeld in de opleiding Sabbattini, een opleiding voor assistent-podiumtechnicus en assistent-productie.

Zo is Antwerpen niet alleen een knooppunt voor actuele kunstcreatie en -presentatie, maar ook voor de steeds breder wordende cultuurindustrie. Door het volgen van deze opleiding zetten de 'Sabbattiniens' mee hun schouders onder het Antwerpse elan in kunst en cultuur.

De inzet:

- drempels overschrijden om aan de slag te kunnen in het professionele kunstcircuit;
- strikte werkhoudingen bijbrengen en verwerven;
- een creatie in de podiumkunsten technisch en productioneel steeds beter leren begeleiden;

- een succesvolle herinschakeling van artiesten realiseren (bv. dansers na hun loopbaan als performer), in een artistieke en creatieve context.

De hefboomen:

- talenten ontplooiën in de stimulerende omgeving van de internationale kunstcampus;
- lesgevers uit de praktijk;
- optimaal gebruik van bestaande infrastructuur;
- samenwerking private en gesubsidieerde sector;
- niet puur een opleiding, maar ook intensief leren samenwerken in groepsverband: een productie kan maar lukken als iedereen zijn rol puik speelt en zijn/haar verantwoordelijkheid neemt;
- trajectbegeleiding tijdens en na de opleiding.

De Belgica, BZN De Stobbe, Windekind, Sabbattini... Elk op hun manier inspireerden ze mij bij het schrijven van deze rede. Samen illustreren ze in grote mate de ambities die ik als gouverneur koester, evenals de spirit die mijns inziens nodig is om deze waar te maken. Ze zijn er als het ware een rijkgeschakeerde metafoor van.

24 Antwerpen... minstens even goed als de Europese topregio's⁴ ?

Doet de provincie Antwerpen al wat in haar mogelijkheden ligt om ertoe bij te dragen dat de EU de meest competitieve kenniseconomie ter wereld wordt, die zorgt voor een duurzame economische groei met meer en betere banen, respect en zorg voor het milieu en een hechtere sociale samenhang, zoals de Lissabondoelstellingen ambiëren?

In welke mate wil de provincie Antwerpen de score van ons land verbeteren voor de 14 indicatoren die in het Lissabon-monitoringproces worden gehanteerd⁵?

⁴ Uit "Vlaanderen vergeleken. Benchmarking van Vlaanderen" van de studiedienst van de Vlaamse Regering, blijkt dat zelfgenoegzaamheid in Vlaanderen ongepast zou zijn. Zo scoort Vlaanderen zwak tot bijzonder zwak op volgende indicatoren: werkgelegenheidsgraad, arbeidseenheidskost, loonkost per eenheid product, totale werkzaamheidsgraad, werkzaamheidsgraad 55-64 jaar, werkzaamheidsgraad bij vrouwen, het aandeel levenslang leren, langdurige werkloosheid, uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling door de overheid in % BBP, de afhankelijkheidsratio, aandeel jongeren, aandeel ouderen. Vlaanderen blijft traditioneel goed scoren op het vlak van de arbeidsproductiviteit, aandeel werkenden met een hoger opleidingsniveau en biotech patentaanvragen (alle drie top 10).

⁵ De 14 indicatoren die in het Lissabon-monitoringproces gehanteerd worden, zijn : 1. BBP in koopkrachtpariteiten per hoofd van de bevolking (2005); 2. arbeidsproductiviteit; 3. werkzaamheidsgraad (percentage werkenden op totaal binnen leeftijdsgroep 15-64) ; 4. werkzaamheidsgraad ouderen (55-64 jaar) ; 5. bruto binnenlandse uitgaven Onderzoek & Ontwikkeling; 6. opleidingsniveau jongeren; 7. prijsniveaus; 8. investeringsratio van de private sector in % van het BBP; 9. armoederisico; 10. langdurige werkloosheid; 11. regionale spreiding werkzaamheidsgraden; 12. broeikasgasemissies; 13. energie-intensiteit; 14. volume vrachttransport.

En als het sociaal-economisch plan 'Vlaanderen in Actie', gelanceerd midden 2006, 6 uitdagingen formuleert om onze troeven nog te versterken, maakt onze provincie die dan ten volle waar? Vinden wij dezelfde accenten terug in onze provinciale initiatieven?

Investeren we voluit in de ontwikkeling van talent? Werkt álle talent voldoende aan zichzelf?

Dragen we bij tot de versterking van competenties om de diversiteit en technologische complexiteit van de samenleving beter aan te kunnen? Overheerst in onze provincie de spirit van ambitie en durf? Stimuleren we creatief en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap?

Bouwen we mee aan de broodnodige logistieke en multimodale infrastructuur, zeker in het kader van de strategische uitbouw van onze haven en regionale luchthaven?

Zorgen we voor een klantvriendelijke, efficiënte en effectieve dienstverlening voor de burgers, organisaties en ondernemingen uit onze provincie? Geven we zelf in alle opzichten het goede voorbeeld?

26 Een provinciale benchmark in het licht van deze doelstellingen is noodzakelijk. Niet om mekaar de loef af te steken. Wel om scherper te kunnen inzoomen op sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen. Met als belangrijkste doel: hoe kunnen we mekaar helpen om zo ook het Vlaamse en federale beleid meer armslag te geven en gezamenlijk sterker te staan binnen Europa en de wereld?

En dit laatste blijkt echt wel nodig. 'Vlaanderen vergeleken 2007. Benchmarking van Vlaanderen'⁶ heeft aangetoond dat Vlaanderen op een aantal punten middelmatig scoort.⁷

Als grootste en meest geïndustrialiseerde provincie is de uitdaging waar we voor staan, dus aanzienlijk. En dan heb ik het niet louter over de harde economische cijfers, maar ook over een aantal zachtere waarden. Ambities formuleren en realiseren is één ding. Erover waken dat ze niet ten koste

⁶ <http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/2007-12-vlaanderen-vergeleken.htm>

⁷ Dit in vergelijking tot o.m. het Finse vasteland, South-East, Eastern (UK), Zweden, Denemarken, Baden-Württemberg (D), Zuid-Nederland, West-Nederland, South-west (UK), Schotland, Pais Vasco (ESP), North-West (UK), Hessen, East-Midlands (UK) en Beieren. Zie voetnoot 3 voor wat betreft een niet-uitputtend overzicht van de indicatoren op basis waarvan de benchmark werd gemaakt.

gaan van het sociale weefsel en ook werkelijk bijdragen tot de strijd tegen armoede, is minstens even belangrijk⁸.

Er is m.i. overigens geen enkele reden waarom Antwerpen niet net zo alom performant zou kunnen zijn als de Europese topregio's!

⁸ Cf. De Standaard van 22 juli 2008 en de verwijzingen aldaar naar de geactualiseerde studies van het Centrum voor Sociaal Beleid van de UA (www.armoede.be; webhost.ua.ac/csb). Opmerkelijk is dat België niet minder inspanningen doet dan het veel beter scorende Nederland, maar minder efficiënt is. Ronduit verontrustend is dat de armoede onder bejaarden en gepensioneerden in ons land steeg, terwijl die overal elders in Europa daalde.

28 Dit veronderstelt:

- kritisch analyseren waar we staan;
- krachtig investeren in mensen;
- van mensen verwachten dat ze hun talenten ten volle ontplooiën in een stimulerende omgeving;
- blijvend de waarden expliciteren die bijdragen tot menselijk geluk en 'samenlevingssucces';
- volhardend inzetten op optimale infrastructuur;
- werk maken van een stabiel en rechtszeker werk- en ondernemingsstimulerend beleidskader;
- duurzaam omgaan met het milieu;
- resultaten en effecten van beleidskeuzes systematisch monitoren;
- voortdurend het goede voorbeeld geven.

Nadat ik deze thema's verder heb uitgewerkt, wil ik kort aangeven hoe ik mijn rol als gouverneur zie en maximaal zal invullen.

II

Krachtig investeren
in mensen:

werk, onderwijs,
samenleving

Assemblage bij tractorconstructeur
New Holland in de Antwerpse haven
Foto : Thomas Vanhaute
www.investinantwerp.com

Provinciaal Instituut voor Tuinbouwonderwijs Mechelen
www.pitom.be

Provinciaal Instituut voor Tuinbouwonderwijs Mechelen
www.pitom.be

Standbeeld van Julien Schoenaerts
met beeldhouwer Wilfried Pas
www.beeldvooreenmonument.be

www.provant.be/vrije-tijd/sport/gehandicapten

Speelbos in het Provinciaal Groendomein Vrieselhof in Ranst
www.provant.be/vrije_tijd/domeinen/vrieselhof

Verkeerseducatie in het Provinciaal Sportcentrum
Peerdsbos in Brasschaat
www.peerdsbos.be

WODCA-controle
Foto : Marc Aerts
www.wodca.be

Het aandeel van Antwerpen in de Vlaamse en Belgische economie

De afgelopen 10 jaar is het aandeel van de provincie Antwerpen in de Vlaamse en de Belgische economie stabiel gebleven en dit op een hoog peil. Wij zorgen nog altijd voor 33% van de toegevoegde waarde in Vlaanderen en voor 19% van de toegevoegde waarde in België. Van de Vlaamse export nemen we meer dan 47% voor onze rekening en van de Belgische ruim 28%. Onze netto-uitvoer blijft dus hoog, al bedroeg ons aandeel 10 jaar geleden nog respectievelijk 51% en bijna 34%.

48 En van alle bedrijfsinvesteringen op Vlaams en Belgisch niveau worden er respectievelijk 36,6% - evenveel als 10 jaar geleden - en 21,8% - bijna 3% procent meer dan 10 jaar terug - in onze provincie gedaan.⁹

Een aantal deelsectoren dragen in het bijzonder bij tot deze gunstige economische situatie. Net zoals 10 jaar geleden zijn de traditionele sterkhouders van onze economie vandaag nog altijd de chemie en petrochemie, de farmacie, de metaalindustrie en de diamant. Groeiende sectoren zijn zeker transport, logistiek, ICT en media, mode en design én de hele sociale economie.

⁹ De secundaire sector zorgt in de provincie Antwerpen voor 30% van de toegevoegde waarde, tegenover 28% in Vlaanderen en 24% in België. Maar de tertiaire sector is de voorbije 10 jaar gestaag blijven groeien en zorgt inmiddels zowel bij ons als op Vlaams en federaal niveau voor meer dan de helft van de toegevoegde waarde. Na de quartaire sector is deze in onze provincie ook de belangrijkste werkgever geworden (met 41%, tegenover 46% voor de quartaire sector, 12% voor de secundaire sector en 0,33% voor de primaire sector. Anders gezegd, de tertiëriseringsgraad is op 10 jaar tijd gestegen van 38,8 tot 45,2% en ligt vandaag enkel hoger in Vlaams-Brabant. De secundariseringsgraad daarentegen is de voorbije 10 jaar gedaald van 18,2 tot 16,9%, behalve in het arrondissement Turnhout, waar die nog is omhooggegaan van 20,2 naar 21,2%. De motor van onze economie is nog altijd de haven van Antwerpen, die zorgt voor een jaarlijkse toegevoegde waarde van 18,8 miljard euro en indirect 170.000 jobs oplevert. De bijdrage van de Antwerpse haven tot het Bruto Regionaal Product wordt geraamd op 10,3% en ongeveer 5% van de beroepsbevolking in Vlaanderen werkt in de haven.

En al gaat het in cijfers om een relatief beperkte niche van de economie¹⁰, vooral Antwerpen scoort internationaal met kunst, cultuur en op het vlak van de creatieve industrie. Kortom, meer en meer is sprake van een sterke én strategische diversificatie van ons economisch weefsel.

Werkgelegenheidsgraad

Qua werkgelegenheidsgraad (de totale werkgelegenheid t.o.v. de bevolking op beroepsactieve leeftijd) staat Antwerpen samen met West-Vlaanderen aan de top. Een hoge score die we vooral danken aan het arrondissement Antwerpen. De uitgesproken koppositie bekleden we voor de tewerkstellingsgraad in de hoogtechnologische industrie – vooral het hoge cijfer van het arrondissement Mechelen valt op. En dankzij het arrondissement Antwerpen staan we eveneens aan de top in de creatieve sectoren en de kennisintensieve diensten.

¹⁰ Volgens een wereldwijd rapport van de VN was de uitvoer van creatieve goederen en diensten in 2005 goed voor 273 miljard euro. Het gaat o.m. om klassieke en moderne kunststukken. De creatieve economie bevindt zich op de doorsnede van sociale, economische en culturele activiteiten en heeft raakvlakken met toerisme, technologie en intellectuele eigendom. Volgens Vlerick-onderzoekers leverde de creatieve economie in Vlaanderen een winst op van 1,5 miljard euro. Als ook alle ondersteunende functies worden meegerekend, kon de winst zelfs oplopen tot 4,1 miljard euro. De omzet zou 2% uitmaken van de Vlaamse economie (De Standaard, 5 juni 2008).

50 Werkloosheid

Kijken we echter naar de globale werkloosheid, dan rest er weinig reden tot euforie. Op 10 jaar tijd is de werkloosheid in de provincie Antwerpen weliswaar gedaald van 10,3% tot 7,6%, maar ze blijft relatief hoog. In Vlaanderen nam de werkloosheid immers af van 9,2% tot 6,4%. Blijkbaar slagen we er dus minder goed in om het arbeidspotentieel hier effectief aan de slag te krijgen. Terwijl 10 jaar geleden Limburg nog de koploper inzake werkloosheid was, heeft Antwerpen vandaag het hoogste werkloosheidspercentage van Vlaanderen. Dit negatieve beeld komt volledig op conto van het arrondissement Antwerpen, met 10,2% werklozen. De twee andere arrondissementen zitten immers zelfs iets onder het Vlaamse gemiddelde, behalve voor de jongerenwerkloosheid. Met 19,3% en 16,4% komen zowel Antwerpen als resp. Mechelen uit boven het Vlaamse gemiddelde van 15,9%. Enkel het arrondissement Turnhout doet het met 14,2% beter.

De Antwerpse arbeidsmarktparadox

51

We zitten dus met een enorme paradox. Grote en kleine werkgevers klagen erover dat het moeilijk is om geschikt personeel te vinden en te houden. Tegelijk is er een harde kern van werklozen en werkzoekenden die niet deelneemt aan het arbeidsproces. De economische koploper onder de provincies, die intrinsiek de meeste werkgelegenheid genereert én kreunt onder de krapte op de arbeidsmarkt, slaagt er kennelijk niet in om alle beschikbare arbeidskrachten ook effectief en duurzaam aan de slag te krijgen. En dit bovendien vooral in de arrondissementen Antwerpen én wat de jongeren betreft ook in Mechelen.

52 Verontrustend is dat het aantal langdurig werklozen en vooral het aantal werklozen uit landen die niet tot de Europese Unie behoren, aanzienlijk hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde. Nochtans, een hoge tewerkstellingsgraad van mensen met een migratieachtergrond is allicht de beste, zoniet de enige hefboom om het maatschappelijk draagvlak voor diversiteit duurzaam te versterken¹¹. Sinds 2003 stijgt ook het aandeel werklozen ouder dan 40 jaar.

¹¹ Ook op dit vlak moet iedereen het zijne of het hare doen. Tal van bedrijven én overheden gaan het engagement aan om breed te werven en - zo nodig - te investeren in taal-, attitude- en andere opleiding. In een aantal sectoren worden opmerkelijk weinig gerichte investeringen gedaan op het vlak van diversiteit. Het meest in het oog springende voorbeeld is allicht het contingent algemene havenarbeid. Opvallend, omdat het gaat om jobs met een relatief lage instapdrempel op het vlak van voorkennis of vooropleiding – iedere kandidaat krijgt immers een gerichte opleiding bij OCHA – én omdat de toegang tot het contingent bepaald wordt door de vakorganisaties.

Van diversiteit op de werkvloer een succes maken, veronderstelt bovendien een klimaat van openheid om moeilijkheden die ermee gepaard kunnen gaan, te bespreken en op te lossen.

Werk zoekt gemotiveerde vrouwen en mannen... werkgevers én werkzoekenden activeren!

Om deze paradox, die onze welvaart én sociale zekerheid bedreigt, grondig aan te pakken, zijn al ontzettend veel met elkaar sporende beleidsvoorstellen geformuleerd. Het komt er nu op aan ze systematisch waar te maken. Directeur van het Centrum voor Sociaal Beleid, prof. dr. Bea Cantillon, omschrijft ze in 'Ondernemers Extra' van juni 2008 als volgt:

“Vanuit een geregionaliseerde arbeidsmarkt zijn er meer mogelijkheden om de harde kern van werklozen/werkzoekenden te begeleiden. Daarbij is een geïndividualiseerde vorm van intensieve begeleiding nodig. Het gaat ook om attitudes en leren solliciteren. Naast de harde kern van werklozen zijn we in een tweede fase beland: de grote groep van oudere werknemers die veel te snel op (vervroegd) pensioen worden gestuurd. De bedrijven zelf zijn hierbij vaak deel van het probleem: ze laten een grote groep ervaren medewerkers vertrekken, maar beseffen niet welke brain-drain dit veroorzaakt. Liever nemen ze jonge, onervaren, maar goedkope medewerkers aan. Bedrijven zouden

54 de mogelijkheden van clustering moeten overwegen om na te gaan of oudere werknemers mogelijks inzetbaar zijn in andere bedrijven en, waarom niet, misschien ook in diverse bedrijven tegelijkertijd.”

Kortom, niet alleen werklozen, maar ook werkgevers moeten worden geactiveerd. Bovendien houdt Bea Cantillon een warm pleidooi om het actieve beroepsleven pas op 65 jaar te beëindigen¹².

In combinatie met een aan elke regio aangepaste en selectieve verlaging van de sociale zekerheidsbijdrage en de Vlaamse premies voor de indienstneming van oudere werknemers, moeten deze maatregelen ook en in het bijzonder voor Antwerpen soelaas brengen.

¹² Zie ook B. Cantillon, (Focus) Pensioen, Trends, 21 augustus 2008, 38-40. Dat oudere werknemers vervroegd uittreden, is echter ook vaak het gevolg van het feit dat bij afslankingen enkel algemene criteria en lineaire maatregelen worden aanvaard.

Opleidingscentrum 'De Steenschuit', de initiatiefnemer van de New-Belgica toont de weg: het zet radicaal in op een veeleisende, maar zeer individuele begeleiding van hardnekkig werklozen en/of ongeschoolde jongeren. Bovendien valoriseert de Steenschuit de ervaring van veel te vroeg met pensioen gestuurde senior-managers, die uitkeken naar een nieuwe uitdaging.

In het algemeen blijft het natuurlijk zo dat de kansen op succes op de arbeidsmarkt het grootst zijn wanneer het fundament wordt gelegd in sterke gezinnen en scholen...

Antwerpse onderwijsprestaties: waar staan we?

In internationale vergelijkingen scoort ons onderwijs in Vlaanderen gelukkig nog altijd goed, vooral voor wiskunde en wetenschappen, maar ook voor leesvaardigheid. Qua creativiteit en ondernemerschap moeten we anderen laten voorgaan¹³.

¹³ Cfr. PISA-onderzoek 2006 (Programme for International Student Assessment), gecoördineerd door de OESO. VRIND 2008, p. 145

56 Wie de lokale statistieken¹⁴ bekijkt van leerlingen met schoolse vertraging, merkt dat onze provincie zwak presteert en dit zowel voor ASO¹⁵, TSO¹⁶, KSO¹⁷ als BSO¹⁸. Vooral het arrondissement Antwerpen en in mindere mate ook het arrondissement Mechelen scoren zwak.

Belangrijkste oorzaken volgens de studiedienst van de Vlaamse regering zijn een onaangepaste studiekeuze en een hogere concentratie aan jongeren uit migratie. De taalachterstand, het beperkter cultureel kapitaal én de sociale achterstand van een grote groep jongeren met een migratieachtergrond blijft zich al te vaak vertalen in minder succesrijke schoolloopbanen en zwakkere prestaties op de arbeidsmarkt. Vooral in de steden Antwerpen en Mechelen is dit een enorm probleem, waarvan de complexiteit nog toeneemt door zijn verwevenheid met culturele factoren en soms illegaliteit en criminaliteit.

¹⁴ www.lokaalstatistieken.be

¹⁵ Aantal leerlingen met schoolse vertraging in de 2de en 3de graad ASO bedroeg 14,4% in 2007 (West-Vlaanderen: 7,8%; Limburg en Oost-Vlaanderen 11,3 resp. 11,4% en Vlaams-Brabant: 12,2%).

¹⁶ Aantal leerlingen met schoolse vertraging in de 2de en 3de graad TSO bedroeg 42,1% in 2007 (West-Vlaanderen: 28,1%, Limburg: 36,6%, Oost-Vlaanderen: 37,1%, Vlaams-Brabant: 39,7%).

¹⁷ Aantal leerlingen met schoolse vertraging in de 2de en 3de graad KSO bedroeg 45% in 2007 (Vlaams-Brabant: 35%, Limburg en West-Vlaanderen: 43,5% en Oost-Vlaanderen 50%).

¹⁸ Aantal leerlingen met schoolse vertraging in de 2de en 3de graad BSO bedroeg maar liefst 62,1% in 2007. (West-Vlaanderen: 53,5%, Limburg: 55,8%, Vlaams-Brabant: 57,4%, Oost-Vlaanderen: 60,2%).

Vlaams inburgerings- en onderwijsbeleid op maat van de provincie Antwerpen: nieuwe hefbomen!

Het hoeft dan ook geen betoog dat de doortastende maatregelen van de Vlaamse overheid op het vlak van verplichte inburgering evenals het onderwijsbeleid met scherpe nadruk op verhoogde participatie aan het kleuteronderwijs, het nieuwe taalbeleid, de nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs, het nieuwe systeem van studiebeurzen gekoppeld aan een versterkt engagement van ouders en leerlingen, het flankerende onderwijsbeleid, het Hoger Beroepsonderwijs, de verplichting van het voltijds engagement voor jongeren die leren en werken, én de strijd tegen spijbelen... vooral voor de jongeren in de provincie Antwerpen een bijzonder sterke hefboom voor schools en maatschappelijk succes zouden moeten kunnen worden! Zeker in combinatie met kleinschaliger projecten als huiswerkbegeleiding, tutoraat, net-, niveau-, school- en industrieoverschrijdende samenwerkingsvormen. Bovendien is de toon gezet: om te lukken moet iedereen het zijne of het hare doen!

58 **Gedreven scholen zoeken en koesteren leergierige en nieuwsgierige leerlingen**

Dames en heren,

Het is voortreffelijk dat onze leerlingen zeer goed presteren voor wiskunde, wetenschappen en leesvaardigheid... En toch is er de toenemende indruk bij bedrijven, organisaties én hogere onderwijsinstellingen dat het niveau daalt. Vooral het niveau van het technisch en beroepsonderwijs zou erop achteruitgaan.

De uitdaging bestaat er dan ook in om sprongen voorwaarts te maken op het vlak van creativiteit, ondernemerschap én een betere aansluiting op de verwachtingen van werkgevers zónder onze topplaats voor wiskunde, wetenschappen en leesvaardigheid te verliezen. Bovendien moeten we die doelstellingen halen met een grotere groep leerlingen, zodat de kloof tussen de sterksten en zwaksten kleiner wordt, ondanks de nagestreefde kwaliteitsverhoging.

Gelukkig zijn er de jongste jaren meer en meer initiatieven die deze doelstellingen trachten te realiseren:

- 'Scientists@work' is een bijzonder uitdagende competitie voor 14- tot 18-jarigen die een eindwerk kunnen verdedigen bij het Vlaams Instituut voor Biotechnologie;
- de Universiteit Antwerpen werkte twee leerrijke, uit de leefwereld van het jonge volkje gegrepen projecten uit: 'Pretparkfysica' voor 14- tot 18-jarigen die via uitgeleende rollercoasters en andere pretpark-attracties grootheden als snelheid, versnelling en hoogte leren meten, en het project 'Edison', waarbij scholen nieuwe producten gebaseerd op wetenschappelijke kennis kunnen voordragen voor de Edison Award; bovendien scoort de UA nu al jaren met de voortreffelijke "kinderuniversiteit": een denk-, ontdek-, spreek- en amuseerdag voor scholieren;
- Technopolis ontwikkelde het TQ-parcours, bedoeld om iemands technologisch quotiënt te meten, naar analogie met zijn of haar IQ en het is te verwachten dat de kinderen die schoollopen in Windekind of één van de andere Kempense scholen die participeren aan de proeftuin 'Techniek = Overall' binnen RESOC-

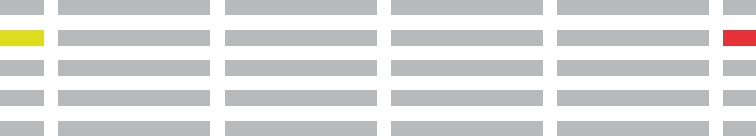
Kempen, goed zullen scoren op dit parcours;

- de vliegende startersbijdrage, een initiatief van VOKA-Mechelen, geeft heel concrete info over het opstarten van een eigen zaak;
- een technische school die jongeren op de campus een echt huis laat bouwen, ook dit werkt enorm motiverend;
- het theaterstuk 'Sossissi Pepperoni' is dan weer een geschikte inleiding voor een discussie over zogenaamde mannen- en vrouwenberoepen;
- verder kent u vast wel scholen die kinderen uit de lagere school ruimte geven om een Kid@Bizz-project op te zetten, leerlingen uit het middelbaar een mini-onderneming en studenten een 'Small Business Project';
- ook wijs zijn de scholen en instellingen die met hun leerlingen en studenten de Antwerpse I-days, de jaarlijkse wetenschapsdagen én Kamp C – het provinciaal centrum voor duurzaam bouwen en wonen – bezoeken.

Dit is slechts een greep uit een breed, maar allicht nog onvoldoende gekend aanbod. De provincie heeft hier de mooie taak om dergelijke initiatieven te ondersteunen, breder bekend te maken én te integreren, in de eerste plaats in de eigen scholen. Vijf leerlingen uit de richting chemie van het Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs Stabroek kaapten in mei trouwens de eerste prijs weg van een Europees brugproject tussen het onderwijs en de industrie. Hun opdracht: neem een chemische fabriek zo adequaat mogelijk in dienst met optimale beheersing van alle risico's. Dat zijn bijzonder kostbare competenties voor de Antwerpse haven én industrie.

Naar een Associatie van universiteit en hogescholen met ambitie, veel lokaal maatschappelijk engagement en een strategische blik op de (buiten)wereld

Uitgerekend een regio met nogal wat samenlevingsproblemen, krapte op de arbeidsmarkt én een vaak moeizame overgang tussen onderwijs en de veeleisende arbeidsmarkt zou een bijzonder uitdagende 'biotop' moeten zijn voor hogere onderwijsinstellingen. Het zou goed zijn mochten

62 de Antwerpse universiteit en hogescholen zich meer dan ooit richten op de buitenwereld. De samenleving én de associatie van universiteit en hogescholen winnen wanneer professoren en assistenten zich ook engageren in het maatschappelijk debat en bijdragen tot het formuleren van onderbouwde antwoorden op maatschappelijke uitdagingen en problemen. Succesvol en met verve zeer legitieme onderwijsdossiers in 'Brussel' bepleiten, veronderstelt bovendien een zeer sterke én door alle partners van de associatie gedragen visie.

Vandaar mijn vraag aan de universiteit en hogescholen van de Antwerpse associatie: voer een offensief strategisch beleid vanuit een geloof in de eigen kwaliteiten, rekening houdend met de maatschappelijke context waarin de universiteit en hogescholen functioneren.

Meer concreet reken ik erop dat de universiteit, de Karel De Grote en de autonome Hogeschool Antwerpen slagen in hun ambitie om een ééngemaakte faculteit Industriële Wetenschappen op academisch topniveau uit te bouwen. Ik hoop alvast dat de Vlaamse overheid haar engagementen in deze nakomt. Ik vertrouw erop dat ook deze raad en de deputatie creatief alle mogelijkheden exploreren om

dit voor de provincie Antwerpen cruciale dossier te laten lukken. Immers, in alle topregio's is een sterke ingenieursopleiding op academisch niveau een kritische succesfactor voor innovatie, creativiteit, het aantrekken van investeringen én de vermarkting van nieuwe technologieën, processen en producten. Dat het Antwerpse project 'Industriële Wetenschappen' perfect past in het ambitieuze beleidsproject van de Vlaamse regering 'Vlaanderen In Actie', is mooi meegenomen.

Versterken zullen de associatie, universiteit en hogescholen zich alleszins ook wanneer ze extra en gericht inzetten op zeer strategisch gekozen speerpunten. Zo denk ik alvast aan een cluster rond haven, logistiek, chemie en heel het maritieme; een cluster rond farmacie, gezondheid en zorg in strategische alliantie met álle ziekenhuizen in het Antwerpse en de verschillende gezondheidszorgopleidingen én een cluster rond kunst, cultuur, interculturaliteit en diversiteit, waarden en sociaal beleid. Wetenschappen, recht en economie zullen deze clusters schragen.

Als actief pluralistische associatie kunnen de universiteit én hogescholen bovendien een bijzonder belangrijke rol spelen in een niet-naïeve interculturele en levensbeschouwelijke

64 dialoog. De uitreiking van een eredoctoraat aan Amos Oz én de ambities van het Pieter Gilliscentrum om zich sterker en tabeloos te profileren in maatschappelijke debatten over identiteit, gemeenschappelijkheid en samenleven in diversiteit zijn alvast bijzonder veelbelovend.

Succesvolle en maatschappelijk hoogst relevante universiteiten en hogescholen zijn bovendien ingebed in een netwerk van strategische allianties met andere onderwijs- en onderzoeksinstituten, ondernemingen¹⁹, ondernemersorganisaties, not-for-profitorganisaties ... en dit uiteraard over de associatie-, de regio- en de landsgrenzen heen. Samen met veeleisend, sociaal betrokken onderwijs op basis van hoogstaand onderzoek in een aantrekkelijke omgeving en een stimulerende begeleiding, die studenten vertrouwen vol aanspreekt op hun mogelijkheden en verantwoordelijkheden, kunnen dergelijke allianties de doorslag geven bij de keuze voor de UA of één van de Antwerpse hogescholen.

¹⁹ Mooie voorbeelden zijn o.a. 1. de structurele samenwerking tussen de Karel De Grote Hogeschool en Alfacam voor de opleiding multimedia. De opleiding is in onderling overleg uitgebouwd. Studenten krijgen deeltijds les en volgen stages in de zeer up-to-date infrastructuur die speciaal daarvoor op de site van het bedrijf is gebouwd. 2. de structurele samenwerking tussen de Katholieke Hogeschool Kempen en o.a. Innotec, 3. de invulling van de Masterproef aan verschillende faculteiten van de UA...

Het zal de onderwijsinstellingen in de provincie Antwerpen ook aantrekkelijker maken voor buitenlandse studenten én meer perspectieven openen voor eigen studenten om nuttige buitenlandse ervaring op te doen²⁰. Meer naar het buitenland en meer buitenlanders aan onze hogere onderwijsinstellingen zal doorgaans verrijkend zijn voor iedereen. Immers, de buitenlandse student die in Antwerpen studeerde of doceerde, zal de weg naar zijn of haar Antwerpse alma mater allicht geregeld terugvinden in de loop van zijn of haar professionele loopbaan. Wie weet, ontpopt hij zich wel tot een enthousiast ambassadeur voor onze regio. Een alumniwerking voor buitenlandse studenten kan die betrokkenheid versterken.

Tot slot zal de maatschappelijke relevantie van de Universiteit Antwerpen en de verschillende hogescholen nóg vergroten wanneer ze werk maken van maatschappelijke kennisvalorisatie. Waarom zouden ze goede studies en (eind)werken van laatstejaarsstudenten en assistenten niet ontsluiten via een vlot toegankelijk elektronisch platform?

²⁰ Bij voorkeur in strategisch goed gekozen landen, zoals o.m. Duitsland, de Scandinavische landen...

66 Kortom, dames en heren, behalve uitblinken in kennisoverdracht en -verdieping hebben onderwijs- en onderzoeksinstellingen in de meest diverse regio van het land de morele plicht om de methodieken te ontwikkelen en bij te dragen tot het intellectueel kader en de ethos die ertoe leiden dat sociale situatie, migratieachtergrond en cultureel kapitaal stilaan echt irrelevant worden voor goede prestaties op school, in het hoger onderwijs én op de arbeidsmarkt. Immers, alle talent is nodig, alle talent is verantwoordelijk. Nergens en nooit waren er zoveel kansen als hier en nu in Vlaanderen. Samen lukken is de enige optie! De – gelukkig steeds groter wordende – groep van hoogopgeleide werknemers en/of vrije beroepers met een migratieachtergrond en/of relatief zwakke sociale achtergrond is het levende bewijs dat het kan!²¹ Dat zal nog meer het geval zijn in een ambitieus intellectueel en moreel klimaat.

²¹ Uiteraard heeft vooral de provincie Antwerpen alle belang bij een volgehouden migratiebeleid, zoals dat thans door de Europese Unie en de federale overheid verder zal worden uitgebouwd. Uit hoopgevende contacten met onder meer Marokkaanse diplomaten onthoud ik dat zij het aangewezen achten dat bv. kandidaat-gezinsvormers en/of -herenigers eerst in eigen land de nodige cursussen Nederlands volgen alvorens naar Vlaanderen te migreren.

Waarden expliciteren...de maatschappelijke impact van waarden en dominante ideeën²²

In 'leren van en over steden' was de visitatiecommissie 2005 behoorlijk kritisch voor overactieve besturen. Ik citeer:

"De stad heeft de neiging te veel zelf te willen doen om te tonen dat het bestuur het verschil kan maken. De verpampering van de burger, waarbij het bestuur het zo goed wil doen dat burgers vooral achterover leunen en toezien hoe het bestuur zich uitslooft om het voor hen te doen, leidt tot absurde klachten van burgers die de handen zelf niet meer uit de mouwen steken. Een overactief bestuur leidt tot een luie samenleving." Wat geldt voor de stad, geldt mutatis mutandis voor de andere overheden, van Europa tot vele steden en gemeenten.

²² Geïnspireerd door: B. Barber, *De infantiele consument. Hoe de markt kinderen bederft, volwassenen klein houdt en burgers vertrapt*, Amsterdam, Ambo, 2007; T. Dalrymple, *Leven aan de onderkant. Het systeem dat de onderklasse instandhoudt*, Utrecht, Spectrum, 2004; -, *Beschaving of wat ervan over is*, Amsterdam, Nieuw Amsterdam, 2005 en J. Sacks, *Leven met verschil. Menswaardige verscheidenheid in een tijd van botsende culturen*, Zoetermeer, Meinema, 2005.

68 Een overheid en samenleving die – terecht – het belang van de vrijheid onderstrepen, vertellen maar de halve waarheid als ze niet tegelijk benadrukken dat vrijheid verantwoordelijkheid en hoge morele standaarden met zich brengt. Dat het geen echte vrijheid is wanneer de consequenties van bepaalde keuzes (kunnen) worden afgewenteld op de samenleving of anderen. Dat slagen op school en aan de universiteit een geweldige concentratie, het vermogen om een zekere verveling te dragen en volgehouden inspanning vergen, ook en vooral als de beloning niet meteen tastbaar is. Dat de keuze voor kinderen voor één van de ouders een dagdagelijks engagement inhoudt. En, dat onze sociale welvaartsstaat en gemeenschap gestoeld zijn op deugden als hard werken, investeren, sparen, uitstel van behoeftebevrediging – niet alles meteen én hier en nu willen –, respect voor andermans goed, lijf en leden én solidariteit. Het zijn de ethos en de waarden die de OESO-landen groot en welvarend maakten. Overigens, het draagvlak voor solidariteit zal des te sterker zijn als deze waarden worden geëxpliciteerd én zeer breed beleefd. En ja, dit vergt de moed van een uitgesproken oordeel over menselijk doen en laten. Het vergt intellectuele en morele eerlijkheid. Steeds is het doel de moeite waard!

Zonder deze waarden dreigt een sluipend verlies van soevereiniteit over ons leven. Dan zijn een zwakmakende afhankelijkheid, een ruwere samenleving, toenemende criminaliteit en minder solidariteit het gevolg. Uitgerekend in een vergrijzende en meer geïndividualiseerde samenleving, waarin de niet-meer actieve generaties toch de huidige welvaart mee hebben opgebouwd en zieken en gehandicapten gelukkig steeds mondiger worden, is die solidariteit nochtans van het grootste belang. Voor wie buiten zijn of haar wil om zeer beperkt is in de keuzes die (nog) kunnen worden gemaakt, moet via sterke solidariteit in een behoorlijk inkomen en goede gezondheidszorg worden voorzien. Alle basisvoorwaarden voor maatschappelijke participatie en betrokkenheid moeten optimaal gewaarborgd blijven.

Maar, is het niet waarschijnlijk dat de kansen op opwaartse sociale mobiliteit groter zijn in een samenleving die eerlijk is over sleutels tot succes? Het is precies daarom dat ik bij de inleiding van deze speech zo expliciet verwees naar BZN De Stobbe. Dat zij radicaal heeft gebroken met een hulpverleningsdiscours en -benadering vanuit het veronderstelde onvermogen van mensen om voor zichzelf te zorgen of zich redelijk te gedragen, waarbij de oorzaak van geweld of ellende in 'het systeem' of 'een slechte opvoeding' wordt

70 gezocht, is bijzonder hoopvol. Het maatschappelijk belang ervan kan nauwelijks worden overschat! Trouwens, ook diensten kunnen uit de onmacht stappen.

Sterke en stabiele familiebanden: een verzwe- gen bijdrage tot succesvolle loopbanen én de beste hefboom om aan armoede en sociale achterstelling te ontsnappen

Overigens, dat 'een slechte opvoeding' niet volstaat om criminaliteit of armoede te verklaren, doet allerminst afbreuk aan het bijzonder maatschappelijk belang van een stabiel gezin en een waardengedreven, goede en betrokken opvoeding. Zowat elk Jaarboek Sociale Uitsluiting van OASES²³ refereert aan transities op de arbeidsmarkt (van werk naar werkloosheid, een invaliditeitsuitkering of (brug)pensioen) en/of transities in de gezinssituatie (van een tweeouder en/of tweeverdienersgezin naar een éénoudergezin) als belangrijkste armoederisico's. Voor mij betekent dit alvast dat sterke familiebanden een onmisbare of minstens belangrijke

²³ Onderzoeksgroep Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad van de Universiteit Antwerpen

voorwaarde zijn om aan armoede en sociale achterstelling te ontsnappen. Wie zich gedragen weet door zijn partner en/of zijn of haar energie en aandacht niet moet verdelen over werk en een conflictueuze thuissituatie, is allicht energiever en presteert beter.

Het belang van kunst en cultuur

Ook kunst en cultuur zijn cruciaal als waarde op zich. Via kunst en cultuur geven mensen creatief uiting aan ervaring en wordt uitwisseling van ervaringen mogelijk. Maar kunst is zoveel meer. Zo kan van een innovatieve en creatieve economie m.i. zelfs geen sprake zijn in een samenleving die geen aandacht heeft voor kunst en cultuur vanuit een gedegen kennis van de traditie. Kunst en cultuur laten een mens en gemeenschap immers vanuit een ander perspectief en dus anders naar wereld, mens, samenleving en kosmos kijken. En is dat niet de nieuwsgierige basishouding zonder welke innovatie en creativiteit loze begrippen blijven?

Bovendien: kunst bindt, kunst troost. Taal, kunst en cultuur zijn het cement van een gemeenschap. En kunst en cultuur zetten Antwerpen ook internationaal op de kaart.

72 Niet minder dan vijf Antwerpse kunstenaars²⁴ waren vertegenwoordigd op het prestigieuze Festival d'Avignon, Fabre exposeerde in het Louvre, het Koninklijk Ballet van Vlaanderen danste in New-York, Tuymans exposeerde er...

Daarenboven raken kunst en cultuur aan zingeving, waaraan meer dan ooit nood is. Kortom : "We moeten cultuur zien zoals Schiller en de andere Verlichtingsdenkers haar zagen: als een bewaarplaats van emotionele kennis, waardoor we de betekenis van het leven als doel op zichzelf kunnen leren begrijpen. Cultuur erft van religie de 'kennis van het hart', waarvan sympathie de essentie vormt. Maar zelfs als de religie die haar aanvankelijk voortbracht, er niet meer is, kan die kennis worden doorgegeven en uitgebreid. Ja, in die omstandigheden is het des te belangrijker dat cultuur wordt doorgegeven, omdat ze de enige overdraagbare getuigenis vormt van het hogere leven van de mens"²⁵. Ook om die redenen verdient het Sabbattini-project van deSingel steun en waardering.

²⁴ Guy Cassiers, Ivo Van Hove, Jan Fabre, Benjamin Verdonck en Sidi Larbi Cherakaoui

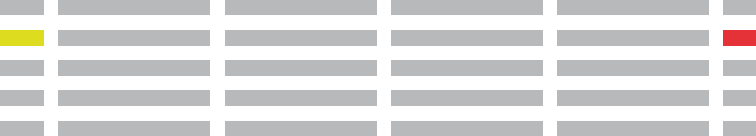
²⁵ R. Scruton, *Waarom Cultuur belangrijk is*, Amsterdam, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2007, 59.

Mens sana in corpore sano: bewegen en gezond leven renderen

Fitte mensen gaan gezond en energiek door het leven. Sport brengt mensen samen en vervult dus een belangrijke maatschappelijke rol. Redenen genoeg dus om onze inwoners aan te moedigen tot levenslang bewegen en sporten. De provinciale sportdienst heeft dat bijzonder goed begrepen. Haar ambitie: elke inwoner van de provincie aanzetten om levenslang gezond te bewegen of te sporten. Haar belangrijkste instrument: de FITbus, waar je niet alleen je conditie kan laten testen, maar bovendien een professioneel trainingsschema kan laten opmaken en op succes laten beoordelen. Met de FITbus zorgt Antwerpen trouwens ook voor een fittere en betere werksfeer! In samenwerking met o.m. de Kamer van Koophandel Mechelen zorgt de Sportdienst mee voor 'Bedrijf in Beweging'.

Gezond leven, is leven met zin voor maat. "Het pad van plezier dat naar de ondergang leidt, blijft altijd aantrekkelijk. Tot de grootste verlokkingen van dat pad van plezier hoort het gebruik van drugs."²⁶ Niemand van ons leeft in

²⁶ T. Dalrymple, *Drugs. De mythes en de leugens*, Amsterdam, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2006.

74 de illusie van een drugsvrije wereld. Dat ontslaat ons niet van de maatschappelijke plicht om ons te verzetten tegen de banalisering van het gebruik van drugs en verslavende middelen. Drugs zijn en blijven ongezond. Drugs kunnen vaak ongemerkt, want sluipend gevaarlijk zijn. Bovendien, drugs zijn overbodig. Niemand heeft ze nodig om cool te zijn of te ontsnappen aan existentiële problemen, onvrede of wanhoop!

Nultolerantie voor verkeersduivels en andere geweldplegers: ook een sociaal-economische noodzaak

Op de eerste dag van het proces tegen de éénentwintigjarige Roemeen die onder invloed van drugs tegen een veel te hoge snelheid en een stoplicht negerend op 8 maart 2008 de tweeling Tosca en Madeline, Camilla Soares (alle drie 11 jaar oud) en haar moeder doodreed, haalde de moeder van de verongelukte tweeling terecht striemend uit naar de manier waarop overtredingen worden beoordeeld:

“Eigenlijk zou ik het maar normaal vinden dat mensen die zichzelf roekeloos doodrijden, postuum veroordeeld²⁷ worden voor het doodrijden van iemand. Of is hun eigen leven minder waard dan dat van een ander slachtoffer? En als we er nu eens allemaal een sport van maakten om veilig te rijden? Want veilig rijden is - inderdaad - een hele sport, en niet iets voor 'mietjes'! Veilig rijden vereist nog veel meer sportieve vaardigheden dan het zogezegd 'sportief'

²⁷ Aangenomen mag worden dat het in casu niet gaat om een juridische veroordeling door een strafrechter, maar wel om een morele, maatschappelijke veroordeling. Jongeren die zich in een snelle wagen doodrijden, zijn geen helden!

76 rijden van de 'te snel'-rijders. Naast scherpe aandacht, het vermogen tot anticiperen en snelle reflexen, vraagt het ook een serieuze zelfbeheersing. Want zelfbeheersing blijkt een nog veel grotere uitdaging te zijn dan de beheersing van een aantal paardenkracht onder de motorkap."

Wie zichzelf of een ander doodrijdt, veroorzaakt – zeker wanneer het om een kind, een jongere of jonge ouders gaat - niet alleen onnoemelijk menselijk leed, maar treft de hele samenleving. Immers, hoeveel hebben ouders én de gemeenschap niet geïnvesteerd in deze jonge slachtoffers? Hoeveel hadden ze, niet enkel voor hun gezin, maar voor de hele samenleving kunnen betekenen? Daarom zal ik blijven investeren in de WODCA-acties, met snelheids-, alcohol- en nog veel meer en eenvoudiger drugscontroles, en zal ik alle initiatieven qua sensibilisatie, educatie en verbetering van de verkeersinfrastructuur steunen. Het pionierswerk dat eregouverneur Paulus op dit vlak heeft geleverd, is immers te belangrijk om niet voortgezet te worden.

En dat geldt ook voor de grote aandacht die hij had voor de meest optimale randvoorwaarden voor economische groei, waaronder een betere mobiliteit.

III

Optimale,
dus duurzame
hardware:

over bereikbaar-
heid en ruimte om
duurzaam te
ondernemen

Ring Antwerpen en spoorlijn 59 (Antwerpen – Gent)

Foto : Thomas Vanhaute

www.investinantwerp.com

Haven Antwerpen
Foto: Thomas Vanhaute
www.investinantwerp.com

Haven Antwerpen
Foto : Thomas Vanhaute
www.investinantwerp.com

Kamp C - Bedrijvencentrum De Basis
www.kampC.be

Windturbines

Elektrische opslag

Kantoren

Warmtekrachtkoppeling

Thermische opslag

**ICT voor
slimme sturing**

Slimme energienetwerken

© vito

www.vito.be

Investeren in mensen en waarden, ook al zijn dit onze sterkste troeven, volstaat inderdaad niet. Wanneer ik zonet verwees naar de noodzaak van een veiliger wegennet, dan is er naast de voornaamste reden hiervoor, mensenlevens redden, nog een bijkomend argument om hier werk van te maken. De vlotte bereikbaarheid van hun bedrijf voor medewerkers, klanten en bezoekers staat steeds vaker zeer hoog op het lijstje met bekommernissen van ondernemers. En terecht, want te vaak stilstaan leidt tot een sputterende economie²⁸.

Vandaag ontsnapt niemand nog aan de verkeersdrukte. Op zowat elk uur van de dag, op een groot deel van de wegen over het hele grondgebied van de provincie Antwerpen zijn de verkeersproblemen legio én ernstig. De problemen zijn

²⁸ In 2007 stonden de automobilisten 5,4 mio uren in de file op de Vlaamse hoofdwegen. De cijfers van 2007 zijn een sterke onderschatting van het Vlaamse totaal. Tussen de aanvang van de werken op de Antwerpse Ring in 2004 en eind 2007 zijn de meetposten op deze zeer gevoelige plek immers verwijderd en dus verdwenen uit de statistieken. Voor 2008 zullen voor de Antwerpse Ring opnieuw cijfergegevens beschikbaar zijn. De grootste problemen spelen zich, zoals geweten, af rond Brussel en Antwerpen. In 1991 verloren auto's en vrachtwagens samen ongeveer 1 mio uren tijd aan files. In 1996 telde men bijna het 3-voudige: 2,9 mio file-uren. Zonder fundamentele mobiliteitsingrepen wordt minstens een 4-voud van de file-uren verwacht. De economische en gezondheidskosten zullen navent zijn.

-
- 92 niet vanzelf gekomen en zullen ook niet vanzelf – zonder structurele ingrepen – verdwijnen.

Het Masterplan Antwerpen en de Oosterweelverbinding

Het voorbije halfjaar is genadeloos ingehakt op BAM en de Oosterweelverbinding. De tunnel-brugconstructie zou fout gekozen, fout ingeplant en onverantwoordelijk gevaarlijk geconcipeerd zijn. Bovendien zou de Oosterweelverbinding tekenen voor een ongeziene toename van het fijn stof in en om Antwerpen.

Dat er een hevig maatschappelijk debat woedt over een duur en ingrijpend infrastructuurproject als het Masterplan Antwerpen met de Oosterweelverbinding is niet meer dan logisch. Het is zelfs wenselijk. Het tegendeel zou vreemd en verontrustend zijn. Overigens, een project waarvan de bedenkers en ontwerpers overtuigd zijn, moet zeer overtuigend worden gebracht.

Enige consequentie en consistentie is wel aangewezen. Ik herinner me als de dag van gisteren hoe vertegenwoordigers van álle politieke partijen die sinds 2000 bestuursverantwoordelijkheid droegen op het niveau van Vlaanderen én de stad Antwerpen, overtuigend hebben ingestemd met het hele Masterplan, met inbegrip dus van de Oosterweelverbinding. En herinnert u zich nog het enthousiasme bij alle Antwerpse Vlaamse Volksvertegenwoordigers, over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, toen de – nauwelijks gewijzigde – maquette van de Oosterweelverbinding officieel werd voorgesteld? Veel oh's en ah's. Geen awoe's! Ik hoop alvast dat het verzet van wie eens een hartstochtelijk verdediger was van het hele Masterplan Antwerpen, niet is ingegeven door opportunisme en berekening met het oog op plat electoraal gewin!

Dames en heren, voor u staat een kritische verdediger van het Masterplan én de Oosterweelverbinding.

Ik zal het plan blijven verdedigen, omdat het risico van het status quo gewoon geen optie is. De realiteit én meer nog, de onderbouwde prognoses m.b.t. verkeersstromen, verkeerscongestie én veiligheid op de weg tonen de 'sense of urgency' van zeer ingrijpende, structurele infrastructuur-

94 werken. Aan het alternatief – een verkeersinfarct en dito economische en bijgevolg maatschappelijke schade – wil ik niet eens denken.

Bovendien is het Masterplan Antwerpen zeer evenwichtig door de radicale keuze voor multimodaliteit, modal shift én verkeersleefbaarheid. En dit zowel voor het goederen- als voor het personenvervoer. Zo wordt niet enkel ingezet op gedifferentieerde wegeninfrastructuur, maar ook op binnenvaart, tram, spoor én fiets. Precies daarom is het hele masterplan niet de oorzaak van, maar een antwoord op de fijn stof-problematiek²⁹.

Het plan vertrekt trouwens van zeer verdedigbare en terechte premissen. Zoals u weet, hebben gouverneurs een bijzonder belangrijke verantwoordelijkheid op het vlak van veiligheid. Welnu, vanuit die cruciale optiek sta ik ten volle achter de keuze om de Kennedytunnel te sluiten voor vrachtwagens. En even terecht is de radicale keuze om de gebruiker-vervuiler te laten betalen voor het gebruik van dure infrastructuur.

²⁹ Zie ook Bart Martens, Knack 6-12 augustus 2008, p. 83

Dit alles maakt me evenwel niet blind voor een aantal pijnpunten, waarop m.i. eerlijke en correcte antwoorden moeten worden geformuleerd. Ook los van de Oosterweel-verbinding trouwens. Zo is het inderdaad noodzakelijk dat er een globaal en resultaatgedreven beleid wordt gevoerd op het vlak van fijn stof.

Overige noden op het vlak van weginfrastructuur

Verbinding Liefkenshoektunnel / E17

Voor het havengebonden verkeer is ook de verbinding van de Liefkenshoektunnel met de E17 nog altijd een 'missing link'. Gelukkig lijkt het maatschappelijk draagvlak hiervoor in het Waasland te groeien³⁰. Zeker, maar niet alleen voor de haven heeft ook deze verbinding, die met relatief beperkte budgetten kan worden gerealiseerd, een onmiskenbare meerwaarde.

³⁰ 'Mobiliteit over de weg in het Waasland', studie in opdracht van het Intergemeentelijk Samenwerkingsverband van het Land van Waas, 2008.

Andere pijnpunten die nu al lang om een oplossing schreeuwen, zijn de A12, het sluipverkeer in de zuidostrand van Antwerpen en de expresweg tussen de A12 en de E19 in de Rupelstreek. Voor de drukke A12, waarvan heel wat kruispunten tussen Boom en Wilrijk op de lijst met de meest gevaarlijke punten prijken, bleek de kostprijs van een grondige structurele ingreep jammer genoeg te hoog voor het beschikbare budget voor de aanpak van de gevaarlijke punten. Aangezien verkeersveiligheid voor mij echter een belangrijke prioriteit blijft, zal ik verder ijveren voor meer middelen om de A12 qua veiligheid en tegelijk qua doorstroming te verbeteren. Wat het sluipverkeer in de zuidostrand van Antwerpen betreft, hoop ik dat gedeputeerde Inga Verhaert als voorzitter van de werkgroep snel resultaten zal boeken. En met de aanleg van de expresweg voor de ontsluiting van de industriezone Krekelenberg in Niel wordt gelukkig volgend jaar begonnen.

Mechelen

97

In het arrondissement Mechelen beweegt inmiddels ook een en ander. De plannen voor de Arsenaalsite en een betere ontsluiting van Mechelen krijgen concreet vorm en hopelijk kan een verbetering van de hele oost-west-as in het arrondissement hier op termijn aan gelinkt worden. Zeer terecht is ook de verbinding Mechelen-Willebroek in het voorontwerp van het nieuwe Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen opgenomen. Een belangrijke eerste stap.

De Kempen

In de Kempen blijft de Noord-Zuidverbinding, waarvoor deze zomer eindelijk het tracé werd goedgekeurd, een hot item, naast nog een heleboel andere ingrepen die de doorstroming en de verkeersveiligheid ten goede zouden komen, zowel op de E34 en de E313 als op de gewestwegen. Voor het einde van het jaar zou de studie hierover klaar zijn. Daarna is het tijd voor uitvoering!

- 98 Alleszins wil ik ervoor pleiten dat er meer middelen voor infrastructuurwerken worden uitgetrokken, vooral wanneer deze erop gericht zijn het verkeer veiliger en vlotter te doen verlopen, in het kader van een duurzame 'modal split'.

En ... spoorinfrastructuur

Tweede Spoortoegang

Qua spoorinfrastructuur staat naast de Liefkenshoekspoor-tunnel de tweede spoortoegang voor de haven al jaren op het lijstje met prioriteiten en terecht. Immers, lijn 27A slikt nu alle verkeer. De capaciteitsproblemen op deze lijn zijn groot. En, bij panne of een incident is er geen enkel alternatief. Draagvlakvorming, mitigerende maatregelen, tracé-bepaling... het is nu dat de concept- en voorbereidingsfase moet worden afgewerkt.

Evenzeer een prioriteit is de heractivering van de IJzeren Rijn, cruciaal als kortste verbinding met het Duitse Ruhrgebied. Alleen zo kunnen we meer transport over het spoor realiseren ter verbetering van het milieu én de verkeersveiligheid. België, Nederland en Duitsland op één lijn krijgen én werken aan een sterk maatschappelijk draagvlak blijven noodzakelijk. Er zijn alvast hoopgevende tekenen: de expliciete steun van de Rotterdamse havenscheper Mark Harbers op 15 juli jl., de principiële afspraak van de Belgische, Nederlandse en Duitse ministers van vervoer en mobiliteit over het historisch tracé (tenzij Nederland en Duitsland het eens raken over een alternatief tracé en de financiering ervan) op 5 september ll., en het objectieve belang van deze verbinding voor onder meer de Duitse (petro)chemische bedrijven. Met veel diplomatiek overleg met de buurlanden én de betrokken gemeenten kunnen zeker stappen vooruit worden gezet.

100 Bundeling en clustering

Het belang van al deze infrastructuurwerken kan nauwelijks worden overschat. Alleen, om als topregio mee te spelen in de logistieke Champions League is meer nodig: meer toegevoegde waarde creëren met een veel kleinere 'environmental footprint', een grotere inzet op onderzoek en ontwikkeling en strategische samenwerkingsverbanden.

In een transitregio als Vlaanderen zullen internationale vervoersstromen immers altijd over Antwerpen lopen. Vooraanstaande transporteconomen waarschuwen nu al voor de problemen die zullen ontstaan om de verwachte grote hoeveelheden containers in de haven van Antwerpen in de toekomst naar het achterland te vervoeren³¹. Zelfs in het meest optimistische scenario zullen in 2030 nog altijd maar 20% van de containers per spoor hun weg naar hun bestemming vinden en 40% via de binnenvaart, zodat 40% over de weg vervoerd zal moeten worden. Voldoende én oordeelkundig investeren in spoor-, weg- én waterweginfrastructuur zal dus niet volstaan! Ook de capaciteit zullen

³¹ Volgens het Havenbedrijf zal het verwerkte tonnage stijgen van 183 miljoen in 2007 tot 300 miljoen in 2030. In deze prognose is rekening gehouden met een gemiddelde groei in de containertrafiek van 3,9% per jaar en een lichte stijging voor stukgoederen.

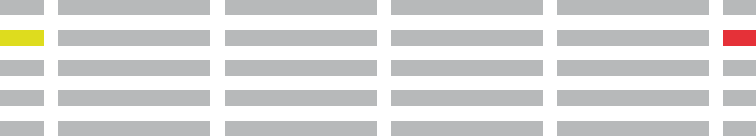
we veel efficiënter moeten gebruiken door clustering en bundeling van vrachten.

Alle multimodale investeringen zullen trouwens moeten gebeuren mede in functie van de logistieke hotspots die zullen worden opgericht³². Veel meer dan louter te functioneren als doorvoerhaven, waarvan we op mobiliteitsvlak meer lasten dan lusten zullen dragen, zullen we moeten inzetten op slimme logistiek.

Niet-afgewerkte producten die via de haven van Antwerpen worden ingevoerd, hier in regionale distributiecentra klaarmaken voor onze eigen en verder gelegen markten, biedt immers én toegevoegde waarde én werkgelegenheid. Overslag, slimme logistiek én industrie... het zijn allicht de drie belangrijkste pijlers voor een verdere, evenwichtige ontwikkeling van onze haven!³³

³² Uit de studie die op initiatief van de POM en het VIL werd uitgevoerd, kwam naar voren dat de Antwerpse haven vooral binding heeft met locaties op de as Albertkanaal, de as Turnhout en de as Mechelen en verder met locaties in Limburg en Oost-Vlaanderen.

³³ De haven wil gediversifieerd blijven en ook in de toekomst inzetten op de industrie, logistiek en overslag. Vandaag is de verdeling : 37,5% petrochemie, 23,5% opslag, 18% niet-containeroverslag, 16,7% containeroverslag en 4,3% niet-chemische industrie.

102 Ik ben dan ook bijzonder tevreden dat de POM een strategisch plan ontwikkelt om de bestaande logistieke activiteiten in de provincie te verankeren, uit te breiden en nieuwe activiteiten aan te trekken die naast werkgelegenheid ook toegevoegde waarde creëren. En het idee om een logistiek kennisplatform uit te bouwen in onze provincie, ben ik eveneens zeer genegen. Zo verwerft onze provincie het imago van 'innovatieve logistieke regio' en kan ze haar rol als aantrekkingspool voor nieuwe bedrijvigheid nog beter vervullen. Dit moet dan leiden tot een 'Logistics Valley' waar publieke actoren (overheden, kennisinstellingen en middenveld), maar vooral ook private actoren (bedrijven) elkaar vinden en samen komen tot duurzame en innovatieve oplossingen.

Gezien de schaarste aan industriegrond is het trouwens ook aangewezen dat de provincie én de POM – in overleg met de lokale besturen – er sterker op toezien dat de meest geschikte locaties voor regionale distributiecentra ook echt in die zin worden ontwikkeld. Efficiëntie door samenwerking moet ook door ruimtelijke ordening en planning worden aangemoedigd!

Of, dames en heren, hoe het verhaal van de groeiende containertrafiek in de Antwerpse haven en de noodzakelijke 'modal shift' uiteindelijk ook ons als provincie veel meer aanbelangt dan we misschien op het eerste gezicht louter op basis van rechtstreekse bevoegdheden zouden veronderstellen. Wat mij betreft, is dit dan ook meteen een pleidooi voor meer aandacht op ons bestuursniveau voor de haven én een betrokkenheid die verder reikt dan de verdere uitbouw van het – overigens zeer verdienstelijke – Havencentrum Lillo. Antwerpen als tweede Europese haven concurrentieel houden blijft alleszins de topprioriteit. Het veronderstelt dat op alle beleidsniveaus aan éénzelfde zeel wordt getrokken. Dat de stad, het Havenbedrijf, de POM én de provincie steeds intenser samenwerken om de haven en het hinterland in het verre Oosten te promoten en buitenlandse investeerders aan te trekken, is alvast een piste die we verder zullen bewandelen.

104 De verdere ontwikkeling van de Antwerpse haven en de relatie met Nederland

Dames en heren, laten we 8 juli uitroepen als Antwerpse feestdag. En daaraan voortaan de Vlaamse havendag koppelen. Op 8 juli jl. keurde de Nederlandse Eerste Kamer de Scheldeverdragen goed, de laatste politieke horde voor de uitdieping van de Westerschelde. En inderdaad, ons economische leven en onze welvaart hangen letterlijk af van de vraag of het water nog diep genoeg zal zijn, en dus van de broodnodige Scheldeverdieping.

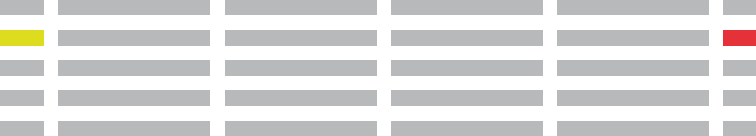
Misschien kunnen Antwerpen én het Zuiden van Nederland de handen nog sterker in mekaar slaan om ook heel politiek Nederland te overtuigen van het belang van de rivier en de Scheldehavens. Een groot deel van wat in Antwerpen geladen, gelost én aan toegevoegde waarde wordt gerealiseerd, is immers bestemd voor de Nederlandse markt of genereert welvaart voor de noorderburen.

Bovendien, de Nederlandse én Vlaamse havens hebben er m.i. alle belang bij met mekaar te concurreren op basis van efficiëntie, ligging en natransport, kwaliteit van de dienst-

verlening, de beste prijs/kwaliteitsverhouding en reputatie... Uitgedaagd op grond van faire concurrentie in de Le Havre-Hamburg-range, maakt sterk in een globaliserende wereld. Dit veronderstelt evenwel dat Vlaanderen en Nederland mekaar versterken en steunen in de ontwikkeling van mekaars haven. Beperkingen zijn slechts verantwoord op basis van geobjectiveerde argumenten van veiligheid en natuurlijkheid.

Vooraf op die domeinen – veiligheid, natuurlijkheid én toegankelijkheid – evenals op het Europees havenbeleid is een intense samenwerking met Nederland des te meer aangewezen. Een ongeval op de Westerschelde houdt niet enkel risico's in voor de Zeeuwen, maar kan bovendien enorme al dan niet louter economische schade aanrichten in de haven van Antwerpen. We hebben er alle belang bij dat rampen maximaal worden voorkomen én bestreden mochten ze zich ooit voordoen.

Samenwerking kan ook sterker tussen Rechter- en Linkeroever en tussen alle betrokken actoren in het havengebied. Ik ben dan ook tevreden dat de Vlaamse regering de gouverneurs van Antwerpen en Oost-Vlaanderen opnieuw

106 betreft bij het strategisch planningsproces voor de Rechter- en de Linkeroever. In het verleden werd op die manier immers voor een breed draagvlak gezorgd. Het belang hiervan mag niet worden onderschat.

En even prioritair om de haven concurrentieel te houden en om de verdere 'modal split' te realiseren, is de bouw van een tweede sluis op Linkeroever en de verbreding van het Albertkanaal. De optie van het Saefinghedok moeten we op zijn minst open houden én intens beginnen voor te bereiden. Voorwaarde is uiteraard wel dat ook in de toekomst streng wordt gewaakt over de evenwichtige aanwezigheid van overslag, industrie én logistiek – dé combinatie die Antwerpen zo uniek maakt - binnen een context van duurzame welvaartscreatie én mobiliteit.

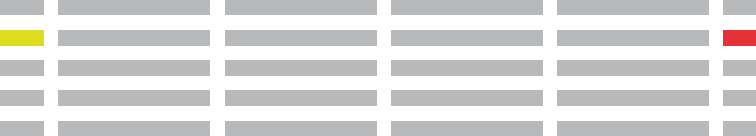
Dames en heren,

Vraag vandaag aan 100 inwoners hoe zij de ruimteverdeling voor wonen, landbouw, industrie en bos en groen in onze provincie percipiëren. De kans dat de meerderheid de verhoudingen juist schat, is bijzonder klein.

Bijna de helft, 47%, van al onze ruimte is bestemd als agrarisch gebied. Een vijfde, 20%, is woongebied. Bijna evenveel, 16%, zijn groen- en bosgebieden. En ver daarna volgt industriegebied : 5%. Geef toe, toch wel opvallende cijfers voor de meest geïndustrialiseerde provincie van het land.

Bedrijventerreinen

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen werd op basis van geëxtrapoleerde cijfers vooropgesteld dat er tegen 2008 3.000 hectaren bedrijfsgrond moesten bijkomen in onze provincie. Het grootste deel hiervan diende in het groot- en regionaalstedelijk gebied te worden gerealiseerd

108 – en dat werd toevertrouwd aan de Vlaamse overheid zelf – terwijl er 437 hectaren moesten bijkomen in kleinstedelijke gebieden en economische knooppunten, wat een taak werd van de provincie. De gemeenten dienden voor 372 ha nieuwe grond voor bedrijfsvestiging te zorgen.

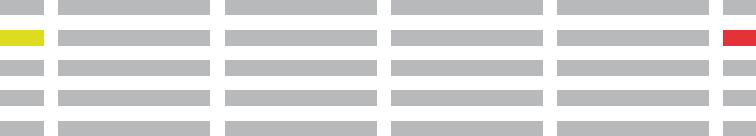
Tot op vandaag werd slechts een gedeelte van het streefcijfer gehaald. In Turnhout werden 200 hectaren effectief afgebakend. De afbakening van de stedelijke gebieden Antwerpen en Mechelen is weliswaar lopende, maar het is nu al duidelijk dat de Vlaamse overheid niet de nodige ruimte zal kunnen vinden om haar vooropgestelde taakstelling te halen. En voor het Economisch Netwerk Albertkanaal – eveneens onder de verantwoordelijkheid van Vlaanderen – werden tot nu toe ook maar een 80-tal hectaren van de 224 hectaren aangeduide zoeklocaties herbestemd.

Als provincie zitten wij vandaag op koers. Van de ons toebedeelde taakstelling zijn er ca. 150 hectaren goedgekeurd. Momenteel onderzoeken we heel concreet de inplanting van 200 hectaren bedrijventerreinen in het economisch knooppunt Willebroek en in de kleinstedelijke gebieden Mol en Geel. Als we de reeds uitgevoerde en geplande herbestemming samentellen, kunnen we nu al zeggen dat we de

ons opgelegde taakstelling zullen halen. Meer nog, als we ook verder denken en kijken naar de resterende economische knooppunten en kleinstedelijke gebieden, dan moeten we zelfs vaststellen dat de taakstelling niet voldoende zal zijn om de vraag naar bijkomende bedrijventerreinen in te vullen. En als het Vlaams gewest moeite heeft om ruimte te vinden, waarom zouden we dan niet als provincie kunnen vragen om een deel van de Vlaamse taakstelling naar ons over te hevelen?

En wat de gemeentelijke taakstelling betreft, daar stellen we vast dat er in een aantal gemeenten voldoende ruimte is, meer dan de 5 hectaren die toegelaten zijn volgens ons provinciaal ruimtelijk structuurplan. Het is dus duidelijk dat deze 5 hectaren-regel aan herziening toe is. Waar de behoefte groter is, moet dit kunnen worden beargumenteerd of moeten minstens de omliggende gemeenten mee in het plaatje worden betrokken.

Ik roep deze raad dan ook op om, in het kader van de op stapel staande herziening van het provinciaal structuurplan, mee te werken om de verdeling van de nieuwe bedrijventerreinen in onze provincie efficiënter te maken. Concreet betekent dit dat we bij de herziening werk maken van een

110 gedeeltelijke overheveling van de Vlaamse taakstelling naar de provincie en dat we streven naar een verdeling over de gemeenten die meer rekening houdt met de ruimtelijke mogelijkheden, en minder focust op de cijfers.

Maar uiteraard is dit geen pleidooi voor een ongebreidelde uitbreiding van de industriële sites. Zeker niet. Wel voor een weloverwogen beleid gebaseerd op de sanering van brown-fields en de ontwikkeling van duurzame greenfields waar dit past binnen een duidelijke streekvisie. In de zoektocht naar ruimte en vooral naar een draagvlak om deze ruimte in te zetten voor economische ontwikkeling, is er dus ook een belangrijke taak weggelegd voor deze raad.

En daarbij kan het best rekening worden gehouden met de voorwaarden waaraan interessante locaties voor bedrijven moeten voldoen. De ROTO-studie van VOKA maakte immers duidelijk dat 44% van alle bedrijven niet op zoek is naar een locatie in een stedelijk gebied, maar eerder naar een kwalitatieve locatie langsheen een belangrijke transportas of – in minder mate – een multimodaal knooppunt.³⁴

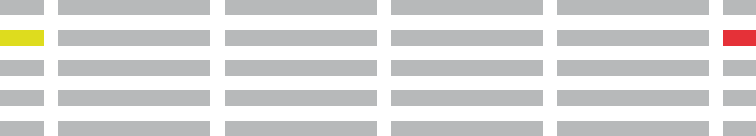
³⁴ VOKA-studie 05, Ruimte om te ondernemen. Op zoek naar bedrijventerreinen in Vlaanderen

Het rollend investeringsfonds van de POM kan in elk geval worden aangewend om nieuwe terreinen te ontwikkelen en brownfields een tweede adem te geven, om kavels die de nodige ontsluiting of andere infrastructuur ontberen, aantrekkelijker te maken, om speculanten uit te kopen, om vervuilde terreinen te saneren en om groene buffers en waterreservoirs te voorzien, kortom, om én te ontwikkelen én het maatschappelijk draagvlak voor de komst van een bedrijventerrein te vergroten.

|||

Maar om effectief tot bouwrijpe sites te komen, is het minstens even essentieel dat alle problemen op een geïntegreerde manier worden aangepakt, dus ook de ontsluiting over weg, per spoor of via het water. In mijn ogen is het noodzakelijk dat al in het allervroegste stadium van ontwikkeling contacten worden gelegd met het Agentschap Infrastructuur van de Vlaamse overheid, evenals met de NMBS, De Lijn en de beheerders van onze kanalen en rivieren, zodat de ontsluiting van de sites parallel met de economische ontwikkeling kan verlopen en op alle niveaus tijdig de nodige budgetten worden voorzien.

112 Investeren in ruimte om te ondernemen én in een betere mobiliteit zijn en blijven cruciaal om onze welvaart te behouden en te versterken. Maar economische activiteit moet ook duurzaam zijn. Geen welvaart laat welzijn ontstaan op een ecologisch en sociaal kerkhof! Het milieu is de voorbije decennia een omgevingspijler geworden die terecht alsmaar aan belang wint, ook als economische activiteit trouwens.

Duurzaam ondernemen

Onze provincie heeft de boot van het duurzaam ondernemen en ecologische kennis en innovatie tijdig genomen. Heel wat bedrijven vinden in eco-efficiëntie, hernieuwbare energie en hergebruik van materialen en vroegere afvalstoffen een rendabele economische activiteit. Bovendien moedigen de provincie én de VOKA's alle ondernemingen aan om een milieu-audit te laten maken en een milieuconvenant met concrete doelstellingen te onderschrijven. Het bedrijf dat deze doelstellingen haalt, ontvangt een milieucharter. De boodschap is duidelijk : als de industrie voor zichzelf een maatschappelijk draagvlak wil creëren, dan moet ze zwaar investeren in duurzaam ondernemen. Een sterke reputatie is nu eenmaal belangrijk, zowel voor het aantrekken van

kapitaal als voor het vinden van goede medewerkers en om aanvaard te worden door de verschillende stromingen in de samenleving. Bedrijven zullen echter zelf de keuze voor duurzaamheid moeten maken. En hoe sneller een bedrijf op dit vlak in actie schiet, hoe sneller het een voorsprong neemt en voor zichzelf een concurrentieel voordeel creëert.³⁵

Initiatieven zoals het milieucharter verdienen dan ook alle aandacht. Ze zouden trouwens nog aan geloofwaardigheid winnen mochten de provincie én al haar IVA's en EVA's het goede voorbeeld geven, zich aan een milieu-audit onderwerpen én een ambitieus milieuconvenant onderschrijven.

Voorals we zelf het goede voorbeeld geven, kan onze rol geloofwaardig verder gaan: gemeenten stimuleren om 'good practices' uit te werken, onze inwoners ertoe aanzetten om

³⁵ In zijn maidenspeech als voorzitter van het VBO stelde ook Thomas Leysen dat België de milieutrein niet mag missen. Nieuwe ondernemers moeten zich lanceren in milieu- en energietechnologie en de klassieke bedrijven moeten al die nieuwe technologieën toepassen. Niet omdat het moet voor de overheid, wel omdat ze er geld mee kunnen verdienen en omdat ze een competitief voordeel verkrijgen op bedrijven die op een klassieke manier zaken blijven doen. Europa zal zo ook zijn status van economische wereldmacht kunnen behouden. (Trends, 5 juni 2008)

114 – zoals in de klimaatwijken of via kamp C, het Provinciaal Instituut voor Milieu-educatie, de POM³⁶ en onze groendomeinen – bewust met deze thematiek om te gaan, ... het zijn maar enkele voorbeelden die illustreren dat dit geen ver-van-ons-bed engagement moet zijn en dat we via de inktvlekmethodiek heel wat meer invloed hebben dan we op het eerste gezicht denken.

Als provincie hebben we ook op dit vlak een voorbeeldfunctie. Als België volgens het Kyoto-protocol tegen 2012 7,5% minder broeikasgassen moet uitstoten en als het EU-klimaatplan vanaf volgend jaar een vermindering van 20% tegen 2020 oplegt, dan kijkt iedereen terecht ook naar Antwerpen. Ons water-, natuurontwikkelings- en landschapsbeleid, onze gebouwen, onze energiekeuzes, ons wagenpark, ons aankoopbeleid, onze evenementen, onze bedrijfsterrinen...³⁷, we kunnen het ons niet veroorloven om niet duurzaam te zijn. Antwerpen, de 'actieve passief-provincie', bij een volgend imago-onderzoek mag dat de

³⁶ De POM werkt samen met de logistieke sector om het vrachtovervoer te clusteren. 40% van de vrachtwagens op onze wegen rijdt immers met een lege laadruimte. Als we de bedrijven ertoe kunnen aanzetten om samen te werken en hun vrachten te groeperen, dan kunnen we de beschikbare vervoerscapaciteit en infrastructuur optimaal inzetten.

³⁷ Op dit moment realiseert de POM al een bedrijventerrein, Den Hoek3 in Wijnegem, waar met de bedrijven wordt samengewerkt om tot een CO²-neutraal terrein te komen.

uitkomst zijn voor onze provincie. En, als de Belgica over vijf à zes jaren de haven van Antwerpen uitvaart met de meest geavanceerde milieutechnologie aan boord, hebben we meteen een vlaggenschip om die milieuboodschap, -ambities en -prestaties uit te dragen!

Met het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek in Mol beschikken we over een uitstekende partner voor ondernemingen en overheden die willen samenwerken rond concrete toepassingen om duurzame ontwikkelingen te stimuleren en kosten te besparen. Meer concreet gaat het o.m. over het gebruik van diverse grondstoffen, innovatieve afvalverwerking, bodemsanering en hernieuwbare energie. Het onderzoek naar zogenaamde 'smart-grid'-toepassingen is alvast veelbelovend. Bedoeling daarbij is om via geïntegreerde systemen voor slimme energienetwerken elektriciteit te produceren via diverse bronnen en dit telkens op de manier die op dat moment het meest eco-efficiënt is. De toekomst zal alleszins aan dit soort oplossingen zijn.

Meer dan ooit moeten we een beroep doen op de expertise van VITO en Kamp C als we zelf nieuwe keuzes maken voor ónze gebouwen.

IV

Voorbeeldige
overheden

Dames en heren,

Ik kom tot de laatste kritische succesfactor voor een welvarende, ambitieuze, maar warme provincie: goedwerkende overheden, die zorgen voor een zinvolle, rechtszekere en transparante regelgeving, een gunstige fiscaliteit, een puike dienstverlening en een gecoördineerde promotie.

Het klopt natuurlijk dat we als provincie niet op alles evenveel greep hebben. En toch. Wat we zelf doen, moeten we in elk geval uitmuntend doen. Hierboven zijn al enkele voorbeelden aangehaald op het vlak van gebiedsontwikkeling en de realisatie van bedrijventerreinen. Het geldt evenzeer voor het afhandelen van bouwberoepen en beslissingen m.b.t. milieuvergunningen én voor de vele maatregelen en initiatieven op het vlak van onderwijs, welzijn, sport en cultuur.

Voorts is het kwestie van op te komen voor het behoud van maatregelen die cruciaal zijn voor het investerings- en ondernemingsklimaat in Antwerpen, bij te dragen tot de bijsturing van beleidsmaatregelen die eerder hinderlijk dan dienstig zijn én constructieve voorstellen tot verbetering van regelgeving te verdedigen.

120 Als we de hoogtechnologische multimedia-investeringen in Antwerpse vestigingen van multinationals willen versterken, is een meersporenbeleid m.b.t. kenniswerkers essentieel: rechtstreekse steun voor 'research and development' én maatregelen die de loonkosten van deze medewerkers drukken. De effecten van dergelijke maatregelen zijn bovendien het best transparant toerekenbaar aan bepaalde medewerkers en investeringen. Zo worden benchmarks tussen regio's en landen duidelijk. Maar de investeringssteun moet wel ten goede komen van de gemeenschap die ze opbrengt. Belastinggeld investeren in onderzoek en ontwikkeling die volledig elders te gelde wordt gemaakt, zou geen voorbeeld zijn van goed beleid.

In het bijzonder voor de diamant is er nood aan de versterking van de continuïteit van de bedrijfsvoering, met bijzondere maatregelen inzake beslag als het moet, met generieke als het kan.

Een ambitieuze en professionele provincie wil bovendien afgerekend worden op resultaten en effecten van beleid en inzet. Vandaar het belang van de provinciale en inter-regio benchmark. Antwerpen neemt de uitdaging aan.

V

Uitgeleide

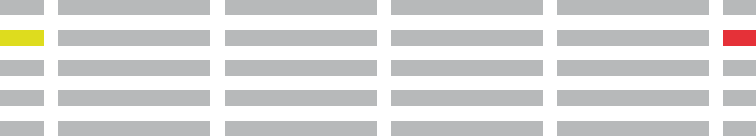

Mijnheer de voorzitter,
Mevrouw en heren gedeputeerden,
Dames en heren provincieraadsleden,

De New Belgica, BZN De Stobbe, Windekind, Sabbattini...
de vele mensen achter deze initiatieven getuigen van ambi-
tie en van de juiste spirit om deze ambitie waar te maken.
Bovendien zijn ze zeer concreet en resultaatgedreven.

Ambitieuze doelstellingen halen, lukt maar als iedereen het
zijne of het hare doet en samenwerkt met een duidelijk
doel voor ogen. Het veronderstelt dat iedereen zijn of haar
talent ten volle ontplooit, alle kansen grijpt.

Allicht meer dan ooit moeten we er ons rekenschap van
geven dat wat we doen of laten er echt toe doet. On-
dernemingen, scholen en onderwijsinstellingen, de vele
verenigingen en non-profit organisaties, mensen als u en ik:
de beslissingen die we nemen of laten, de keuzes die we
maken... ze zijn niet vrijblijvend.

126 Daarom zeg ik u vandaag, net zoals Martin Luther King destijds: "I have a dream." Ik droom van een provincie waarin al het goede dat op zoveel plaatsen bestaat, zichtbaar wordt voor meer en meer mensen. Ik droom van een provincie waarin sterke gezinnen, jongeren en ouderen, mensen zonder of met migratie-achtergrond, met of zonder handicap zich gesterkt weten. En ik droom ervan dat wij daar samen met de lokale besturen en ingebed in een Vlaams, federaal en Europees kader verder enthousiast en ambitieus werk van maken.

Mijn rol als gouverneur zie ik daarbij vooral als ondersteunend, versterkend en stimulerend. Samen met u én als commissaris van de Vlaamse en federale regering zal ik ijveren voor de best mogelijke randvoorwaarden voor verdere economische groei in deze provincie, voor solidariteit en voor een veilige en schone leefomgeving. In al mijn contacten zal ik de provincie verder op de kaart blijven plaatsen. Mechelen, Klein-Brabant, de Kempen en Antwerpen, elk van deze regio's zal ik zo vaak mogelijk bezoeken. Hun eigenheid en identiteit verdienen het om in onze heterogene provincie volop tot hun recht te komen. Uiteraard moet de som meer zijn dan de delen. Zo zal ik blijven waken over synergieën, een goede samenwerking en een correcte

verdeling van lusten en lasten van elk van de regio's in onze provincie. Samen sterk, met respect voor ieders eigenheid én oog voor het gemeenschappelijk Antwerps belang naar buiten uit... zullen Antwerpen sterker maken dan ooit.

De vele knappe initiatieven waarmee ik zal kennismaken, zal ik maximaal in de kijker te plaatsen. Bovendien wil ik ertoe bijdragen dat ze effectief verder groeien, gerealiseerd worden en navolging krijgen.

Ambitieuus zijn als provincie heeft voor mij immers evenveel te maken met een forum bieden aan al wat er aan creativiteit en innovatie in alle mogelijke domeinen leeft, als met zélf eigen realisaties neerzetten. Ook intern zou dit ons streefdoel moeten zijn als we gemotiveerde medewerkers willen behouden en in de toekomst aanwerven.

“There's nothing wrong with being ambitious as long as it serves peoples”. Dit is ook mijn devies!

Ik reken op u om samen die ambities voor onze provincie waar te maken, zodat wij met nog meer trots aan de wereld kunnen zeggen: “Ik ben een Antwerpenaar.”

I	INSPIRERENDE PROJECTEN	5
	De Belgica	15
	BZN De Stobbe	17
	Windekind	20
	Het Sabbattini-project in deSingel	22
	Antwerpen ... minstens even goed als de Europese topregio's?	24
II	KRACHTIG INVESTEREN IN MENSEN: WERK, ONDERWIJS, SAMENLEVING ...	31
	Het aandeel van Antwerpen in de Vlaamse en Belgische economie	47
	Werkgelegenheidsgraad	49
	Werkloosheid	50
	De Antwerpse arbeidsmarktparadox	51
	Werk zoekt gemotiveerde vrouwen en mannen ... werkgevers én werkzoekenden activeren!	53
	Antwerpse onderwijsprestaties: waar staan we?	55

Vlaams inburgerings- en onderwijsbeleid op maat van de provincie Antwerpen: nieuwe hefboomen!	57	133
Gedreven scholen zoeken en koesteren leergierige en nieuwsgierige leerlingen	58	
Naar een Associatie van universiteit en hogescholen met ambitie, veel lokaal maatschappelijk engagement en een strategische blik op de (buiten)wereld	61	
Waarden expliciteren ... de maatschappelijke impact van waarden en dominante ideeën	67	
Sterke en stabiele familiebanden: een verzwegen bijdrage tot succesvolle loopbanen én de beste hefboom om aan armoede en sociale achterstelling te ontsnappen	70	
Het belang van kunst en cultuur	71	
Mens sana in corpore sano : bewegen en gezond leven renderen	73	
Nultolerantie voor verkeersduivels en andere geweldplegers : ook een sociaal-economische noodzaak	75	

134	III OPTIMALE, DUS DUURZAME HARDWARE: OVER BEREIKBAARHEID EN RUIMTE OM DUURZAAM TE ONDERNEMEN	79
	Vlotte bereikbaarheid	91
	Het Masterplan Antwerpen en de Oosterweelverbinding	92
	Overige noden op het vlak van weginfrastructuur	95
	Verbinding Liefkenshoektunnel / E17	95
	De A12 en de Rupelstreek	96
	Mechelen	97
	De Kempen	97
	En ... spoorinfrastructuur	98
	Tweede spoortoegang	98
	Heractivering van de IJzeren Rijn	99
	Bundeling en clustering	100
	De verdere ontwikkeling van de Antwerpse haven en de relatie met Nederland	104
	Ruimtelijke planning	107
	Bedrijventerreinen	107
	Duurzaam ondernemen	112

IV VOORBEELDIGE OVERHEDEN

117

135

V UITGELEIDE

123

